

en Tomme ned. — Landmændene er saa kloge, at de ikke byder deres unge Heste at gaa sammen med de ældre, men skaaner dem, til de er udviklede nok dertil, og de har derved forøget Landets Hestebestand.

Bliver Børn og unge Mennesker overanstrengte, vil det senere blive Tab, hvorimod det sikkert bliver en økonomisk Vinding, om de opnaar en kraftig Vækst i Udviklingsaarene.

5 Timer Fabrik og 5 Timer Skole skal man ikke byde Børn, hvor den voksne Mand fordrer en Normalarbejdsdag paa 8 Timer. Og halvvoksne Mennesker har nok i en Arbejdsdag paa 8 Timer, lad dem faa Tid til at udvikle sig, saa bliver Slægten baade sundere og stærkere — det er et meget ligefremt Princip at lade dem vokse op til Manddoms Styrke, før de fordrer Manddoms Arbejde.

Hvad de voksne Kvinder angaar, saa bliver Paragraf 7 kun Beskyttelse, naar Staten sørger for Mad. Det er meget almindeligt, at fattige Kvinder sulter i dette Tilfælde og staar op 3dje—4de Dag. De skal hvile, men det kan de ikke, naar de sulter. Sult svækker mere end Slid.

Staten slipper ikke saa billigt, at den kan sige: nu forbyder vi jer at arbejde, og saa er det — Beskyttelse. — Er det virkelig muligt, at Udlandet — som man stadig henviser til — har gennemført en saa barbarisk Lov? Staten maa sørge for Erstatningen. — saa falder den ikke tungt paa den enkelte.

Forbudet mod voksne Kvinders Arbejde: Paragraf 5, synes noget mangelfuldt begrundet i dette: saadan har de det i andre Lande — derfor maa vi ogsaa have det hos os.

Her burde foreligge Undersøgelser og statistisk Materiale, hvorsved kunde bedømmes, om de hidtil ubeskyttede Kvinder hos os staar tilbage for de beskyttede i andre Lande — eller er vi foran — saa behøves jo denne „Beskyttelse“ ikke.

En saadan Lov kunde godt for 13—14 Aar siden være til Gavn i England — eller hos os i 1873 — uden at det beviser, at vi i Øjeblikket trænger til den.

Det Fagforeningsliv, vi i de senere Aar har set udfolde sig, siger os, at de arbejdende Kvinder er godt paa Vej til at styre deres egne Anliggender. Man skal være varsom med Undtagelseslove. Hvad disse Kvinder viste i Retning af Solidaritet under sidste Sommers Kamp, borger for, at de godt kan regnes med som Samfundsborgere, der magter at værne sig selv. Mændenes Organisationer er blevet stærke gennem den sociale Opdragelse, som den fri Sammenslutning og hver enkelt Medbestemmelsesret giver; denne Udviklings-Mulighed skal vi ikke forskerte for Kvinderne.

Beskyttelsesloven gør os jo ikke umyndige — et pudsigt Udtryk — det er vi i Forvejen; den er kun en yderligere Indskrænkning i den Medbestemmelsesret, vi hidtil har haft.

Lad os først faa kvindeligt Tilsyn i Fabrikkerne og derefter Oplysninger om Forholdene, — som de er.

Det værste i det foreliggende Forslag er dog Forbud mod Natarbejde. Paa Landet vil Mejskerne forsvinde

og blive erstattede med Mejerister. I Bagerierne vil Kvinderne ogsaa blive erstattede med Mænd. De kvindelige Typografer vil ligeledes blive fortrængte fra Sætterierne. Det er aldeles meningsløst. Man begriber ikke, at en saadan Lov kan foreslaas. Fordi Kvinderne er de svage, behøver vi ingen Lov til at sige os det. Kvinderne kender selv deres Begrænsning i Styrke — hvor det derimod gælder Udholdenhed, har Kvinderne i Praksis bevist, at de ikke staar tilbage. Lad Loven gælde begge Parter, saa tager ogsaa Manden Konsekvenserne deraf. Vi tror nu ikke rigtig paa deres gode Vilje. Der er Konkurrence i alle Fag mellem Mænd og Kvinder.

Og Kvinderne vil yderligere komme til at staa som de svage, naar deres Arbejdstid er begrænset frem for Mandens.

Dette Lovforslag vedrører enhver, som har Døtre, der skal frem til eget Erhverv.

Ingen Kvinde skal tro, at det ikke kommer hende ved, — jo, meget mere, end det i Øjeblikket kan ses.

Kvinderne maa selv være med til at bestemme deres Arbejdsforhold — de maa slutte sig sammen i Foreninger og saa haabe paa, at de kan klare sig selv.

A. J.

Vore Handelsmedhjælperinder.

For enhver, der tænker en lille Smule paa andre, maa det være en Plage at se vore Handelsmedhjælperinder paa Benene Dagen lang. Man kommer ind i en Butik. Ikke en Kunde er der maaske i Øjeblikket, men alligevel staar der en Række Medhjælperinder som tændte Lys.

Hvorfor sidder disse Mennesker ikke ned, naar der intet er at bestille? Er det et Etikettespørgsmaal dette, eller tror man, at en Kunde vilde se skævt til den Dame — eller Herre, — der drog Fordel af et Øjeblik Pusterum til at hvile sine trætte Ben?

Dette Spørgsmaal har ofte havt Lejlighed til at trænge sig ind paa os, og med Glæde erfarer vi, at i England er fra 1ste Februar en Lov traadt i Kraft, der bøder paa disse urimelige Tilstande.

I Følge denne Lov skal hver Butiksejer sørge for, at der i selve Butiklokalet findes en Stol for hver tredje Handelsmedhjælperinde. Der er blevet opfundet meget sindrige Klapstole, der ikke paa nogen Maade generer Bevægelserne.

Mon vi ikke kunde faa en Skibsladning af disse s. k. Westminsterstole hertil?

Den litterære Strid.

Pastor Schacks 4de Foredrag havde til Emne: Henrik Ibsens sidste Bog og Edvard Brandes's Anmeldelse af samme.

„Et af Tidens mest brændende

Spørgsmaal: Forholdet mellem Liv og Kunst har Ibsen behandlet i sin sidste Bog, men dennes væsentligste Betydning bestaar dog i, at den er Digterens Selvbiografi.

Her tales ikke om et Menneske, der vaagner op til nyt Liv, men der vises, at Livet er mere end Kunst, at det er en Brøde, der hæver sig, at svigte Livets Krav.

Kunsten maa tjene Livet, ellers virker den fordærveligt paa baade Kunst og Liv.

G. Brandes har i sin Tid fremhævet — som en Ros for Ibsen — at „han var Digter og ikke andet“. Men dette er jo netop Ulykken. Den sande Digter maa først og fremmest være et sandt Menneske.

Saaledes siger Irene til Rubeck (i Ibsens Bog): „Du har dræbt din Sjæl, modellerer derefter Dig selv i Bod og Bekendelse og mener dermed Regnskabet opgjort.“

Ibsen har her modelleret sig selv i Bod og Bekendelse, han er gaaet glip af Livet. Men det er Vidnesbyrd om Karakterens Slaphed og Sløvhed. Ibsens Misforhold til Idealet er det skæbnesvangre Punkt i hans Liv. Ibsen har haft aabent Øje for, at han skulde vie Idealet sit Liv, men han svigtede: valgte at bruge Idealet i Stedet for at tjene det. Han ofrede sig for Riget, Magten, Æren, og — Lykken veg fra ham. Idealet blev ikke den samlende Magt, hans Kunst er omstridt over al Verden. Som Rubeck over for sit Kunstværk maa ogsaa Ibsen sige: det skal, skal, skal være Mesterværk.

Liv er Grøde, Vækst, Glæde, Haab, men nu finder han sig til rette med Livet ved at betragte sig som en død, der vaagner og ser, at for at vinde Magten, har han ofret Livet.

Edvard Brandes har brugt dette Stykke som et Led i sine Bestræbelser for at demoralisere det danske Folk.

Han var kommen i en kedelig Stilning, havde gjort det klart for alle, at naar han nævnte Ordet Elskov, var det ensbetydende med Liderlighed, havde faaet en Bog henregnet til Bohæmelitteraturen. Der var kommen en Plet paa hans i Forvejen ikke særlig fine Navn. Saa anmeldte han Ibsens Stykke i „Politiken“. Den lyriske Begejstring paa sine Steder i denne Anmeldelse kan tydes som en snild Manøvre.

Det er dog ikke den Edvard Brandeske Anskuelse, Henrik Ibsen har gjort sig til Talsmand for. Flere Punkter viser tydeligt dette. Hvad der for Irene var dødbringende, var det Ord af Rubeck: dette har været en velsignet Episode i mit Liv. Irenes Elskov var af den Art, at den gjaldt for Livet, hun gav hele sin unge levende Sjæl. Men det passer ikke i den Brandeske Livsanskuelse. Damerne fra Natkafeen forlanger ikke saa meget, og hvem mistænker dem for at ville give deres Sjæl — eller at have en Sjæl at give. „Jeg skulde født Børn, rigtige Børn, det var mit Kald“ — siger Irene. Det passer heller ikke til Brandes's Ideal. Hans Kvinder stiller ikke Krav om Børn — snarere anser de det for en Ulykke — om Børn skulde bringe Forstyrrelse i deres Liv. Godsejeren (i Ibsens Bog) er der-

imod den gode typiske Repræsentant for Brandes's Elskov.

Men det har aldrig været Ibsens Mening, at Irenes Kærlighed skulde sættes i Klasse med hans.

Om det derfor er Dumhed eller en snild Manøvre, der ligger til Grund for Brandes's Anmeldelse, kan der maaske tvivles paa; — Taleren var tilbøjelig til at helde til den sidste Anskuelse, med mindre Brandes udtrykkelig vilde hævde den første.

I sin Anmeldelse har Brandes en Slutningspatos om „aandelig Skidenhed“, hvormed han mener hele den Opposition, der har rejst sig mod en Litteratur som „Ungt Blod“ — „Troskabsproven“ og „Damen fra Natkafeen“.

Er det ikke mærkeligt, at dette kan staa i et Hovedstadsblad og blive læst af et stort Hovedstadspublikum? Mon den store Del af Københavns Befolkning virkelig har tilegnet sig samme Syn paa Litteraturen? Det er dog pjanket at ville lade sig spytte i Øjnene.

De, der vil være med i Arbejdet for at hæve Niveauet, maa dog aabent og ærligt bekæmpe dem, der sænker det.

Henrik Ibsens Stykke synes at vidne om, at vi staar ved et Vendepunkt, som kan blive skæbnesvangert. Ibsen er kørt fast. Grunden er Misforholdet mellem Kunst og Liv, naar Digteren ikke længer vil tjene sit Folk, Kunsten ikke tjene Livet.

Den moderne Skønlitteratur har været en Virkeliggørelse af de Grundlinier, Søren Kirkegaard har draget i „Enten—eller“.

Sidst kommer nu den berømteste af alle Dekadencedigterne og beviser den æstetiske Livsanskuelses Afmagt: den kan ikke bære Livet, ad den Vej kommer vi ikke frem.

Hvor gaar da Vejen ud af alt dette?

„Enten“ har bevist sin Afmagt til at bære Livet, „Eller“ viser som Hovedemne hen til Ægteskabet.

Det er et Særkende ved den moderne Litteratur, at den angriber Ægteskabet, men den indrømmer det ogsaa. Folk gifter sig, og Forfatterne gifter sig. Men er det da ikke underligt at angribe, latterliggøre og forhaane en Institution, men ikke at gøre noget for at faa denne Institution afskaffet. —

Det er jammerligt.

Der er to Veje at gaa. Enten at afskaffe Ægteskabet og faa alle Forhold gjort „private“ — hvad dog vilde være noget nyt i alle Lande, eller ogsaa at arbejde paa at skaffe Ægteskabet den Ære og Anseelse, det hidtil har haft. Der synes nu ikke at være nogen Stemning for at faa det afskaffet, der er intet Forslag fremsat derom.

Men det bliver nu en Hovedopgave for den ædle Del af det danske Folk at faa den sædelige Bevidsthed — paa hvilken et Folks Liv beror — sat i Højsædet — mens E. Brandes og Dekadencedigterne endnu en lille Tid kan more sig med at slaa i Stykker.

Den Ungdom, der er noget ved, vil samle sig der, hvor Fremtiden og Fremskridtet bor.

Grevinde Cosel.

Naar man i denne Tid i Boghandlervinduer og Avisanmeldelser læser ovenstaaende Titel paa en historisk Roman af Fru Emmy Drachmann, der er udkommen paa Ernst Bojesens Forlag, vil mange maaske spørge; „Hvem er Grevinde Cosel?“ Her andre vil Navnet sikkert vække Erindringer fra Rejser i sachsisk Schweiz, hvor man paa den gamle Slotsruin „Stolpen“ af Kastellanen faar en kortfattet Beretning om den Kvinde, der henlevede mere end et halvt Aarhundrede inden for Stolpens triste Fæstningsmure. For om muligt i en videre Kredt at vække Interesse for denne interessante Kvindeskikkelse og derigennem for Fru Drachmanns solide og fængslende Skildring af hende vil jeg forsøge i korte Træk at tegne hendes Liv.

Som den af den berygtede Kurfyrst Friedrich August den 2dens utal-

lige Elskerinder, der er bleven mest bekendt, fordi hun var den, der i denne Egenskab kom til at spille den mest fremtrædende Rolle ved Hoffet i Dresden og kostede Landet de betydeligste Summer — har Grevinde Cosel ofte været Genstand for tyske Romanfatters Skildring; men hos dem alle har Fantasi og Digtning sat de historiske Kendsgeninger i Skygge.

I Fru Drachmanns danske Roman om Grevinde Cosel er dette imidlertid ikke Tilfældet. Hun har skrevet sin Bog paa et meget solidt historisk Grundlag og med sit indgaaende Kendskab til Virkeligheden givet en fængslende Skildring af den Kvinde, der vandt en saa enestaaende Magt over Kurfyrsten — en Magt og Indflydelse, hun i henvend 9 Aar forstod at bevare over den grænseløse letsindige Friedrich August.

At Grevinde Cosels Historie kan have en særlig Interesse for danske Læsere derved, at hun var dansk af Fødsel, vil sikkert være de fleste ubekendt.

Hendes Fader Oberst Joachim v. Brockdorf var Kavalleriofficer i København, men Datteren, den smukke Anna Constanze, kom som ganske ung Pige til Tyskland med den holstenske Prinsesse Sofie Amalie, der blev gift med Arveprinsen af Braunschweig-Wolfenbüttel, og ved dennes Hof lærte hun den sachsiske Finantsminister v. Hoymb at kende, med hvem hun giftede sig og drog til Dresden.

Da Ægteskabet var ulykkeligt, varede det ikke mange Aar, før det atter hævedes, og omtrent paa dette Tidspunkt var det, at den unge Grevinde lærte den for Kvinder saa farlige Kurfyrste personlig at kende — et Bekendskab, der skulde faa skæbnesvangre Følger af hende.

Ved Siden af en uhyre Ærgerrighed og Pragtsyge har Grevinden sikkert besiddet en i hvert Fald efter den Tids Maalestok og ved det berygtede Dresdnerhof usædvanlig Sædelighedsfølelse. — Og i disse Egenskaber kan vi vel søge Grunden til, at hun ikke — trods det Indtryk den

smukke, ridderlige Fyrste maa have gjort paa hende — gav efter for hans glødende Kærlighedserklæringer og indtrængende Bønner om at tilhøre ham, før han dokumentarisk havde erklæret hende for sin legitime „épouse“ og lovet hende Dronningeværdigheden i Tilfælde af den dalevende Dronnings Død samt forpligtet sig til at anerkende de Børn, hun muligt fødte ham, som ægte.

Fra nu af var der ingen Grænser for de Gaver og Udmærkelser, hvormed Fyrsten overøste Grevinden. Han udvirkede hos Kejseren, at hun fik Titel og Navn af „Reichsgräfin von Cosel“, købte Palæet Faschenberg, som stoder umiddelbart op til det kongelige Slot, til Vinterbolig for hende og lod en overbygget Gang indrette, der forbandt de to Slotte med hinanden; senere forærede han hende Sommer-slottet Pillnitz ved Elben og byggede endvidere til hende det smukke lille Palæ i „Grosser Garten“: desuden sikrede han hende selvfølgelig en meget stor årlig Indtægt.